PARTICULARITĂŢILE MANAGEMENTULUI EDUCAŢIONAL DIN REPUBLICA MOLDOVA

Dumitru UNTILĂ,

masterand, anul II, Facultatea Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 005.73:37.01(478) dumitru.untila@yahoo.com

The thesis examines the education system of the Republic of Moldova through the lens of statistical, economic, and managerial analysis. It highlights current challenges driven by demographic, economic, and political factors, while also analysing structural trends observed during the period 2004–2023. By employing SWOT and PESTL analyses, along with relevant statistical and economic indicators, the study provides a comprehensive overview of the educational transformations and proposes strategic directions for the modernization of Moldova's education system.

Actualitatea și importanța cercetării. Sistemul educațional reprezintă una dintre cele mai importante pârghii de dezvoltare a unei societăți moderne. În Republica Moldova, transformările sociale, economice și demografice din ultimele două decenii au generat multiple provocări în sectorul educațional, accentuând necesitatea unui management eficient și a unei adaptări continue la cerințele contemporane. În contextul aspirațiilor europene ale Republicii Moldova, educația trebuie nu doar să asigure formarea capitalului uman, ci și să devină un factor strategic în integrarea europeană și dezvoltarea durabilă. Astfel, este foarte important de a înțelege, analiza și propune soluții eficiente pentru modernizarea sistemului de învățământ, prin prisma managementului educațional. Tendințele negative precum declinul demografic, migrația, subfinanțarea, fluctuația cadrelor didactice și disparitățile urban-rural afectează direct calitatea educației, cerând intervenții strategice bine fundamentate.Actualitatea temei este susținută în mod deosebit de rezultatele analizelor efectuate, care reflectă în mod obiectiv dinamica sistemului de învățământ din Republica Moldova. Prin instrumente statistice și economice, au fost identificate modificări structurale semnificative, precum scăderea accentuată a populației școlare în perioada 2004–2023, diminuarea numărului instituțiilor de învățământ, precum și un raport tot mai tensionat între personalul didactic disponibil și necesitățile reale ale sistemului. Totodată, analiza cheltuielilor planificate și executate pentru educație a evidențiat faptul a avut loc o scădere treptată a ponderii educației în bugetul public național. Deși s-au realizat creșteri nominale ale salariilor cadrelor didactice, diferențele persistente față de alte domenii bugetare indică un nivel insuficient de motivare profesională, cu efecte negative asupra atractivității carierei didactice. Corelațiile dintre numărul de elevi, profesori și instituții, evidențiază dezechilibre funcționale și necesitatea reconfigurării strategice a

rețelei educaționale. Aceste constatări, susținute de diagrame și interpretări riguroase, demonstrează relevanța imediată a cercetării și necesitatea unei abordări manageriale coerente și bine fundamentate științific. Prin urmare, tema investigată este nu doar actuală, ci și esențială în procesul de regândire a politicilor educaționale și a arhitecturii sistemului de învățământ din Republica Moldova.

În cadrul acestei teze de master au fost analizate unele particularități ale managementului educațional din Republica Moldova și a fost evaluat sistemul de învățământ printr-o abordare statistică și economică, în vederea identificării problemelor din sistem, urmată de formularea unor concluzii și recomandări relevante pentru politici educaționale sustenabile. Au fost aplicate metodele de analiză strategică (SWOT și PESTL) pentru evaluarea contextului intern și extern al sistemului educațional. Caracterizarea statistică a educației aduce în prim-plan analiza evoluției numărului instituțiilor de învățământ, populației școlare și cadrelor didactice în perioada 2004–2023 (Fig. 1).

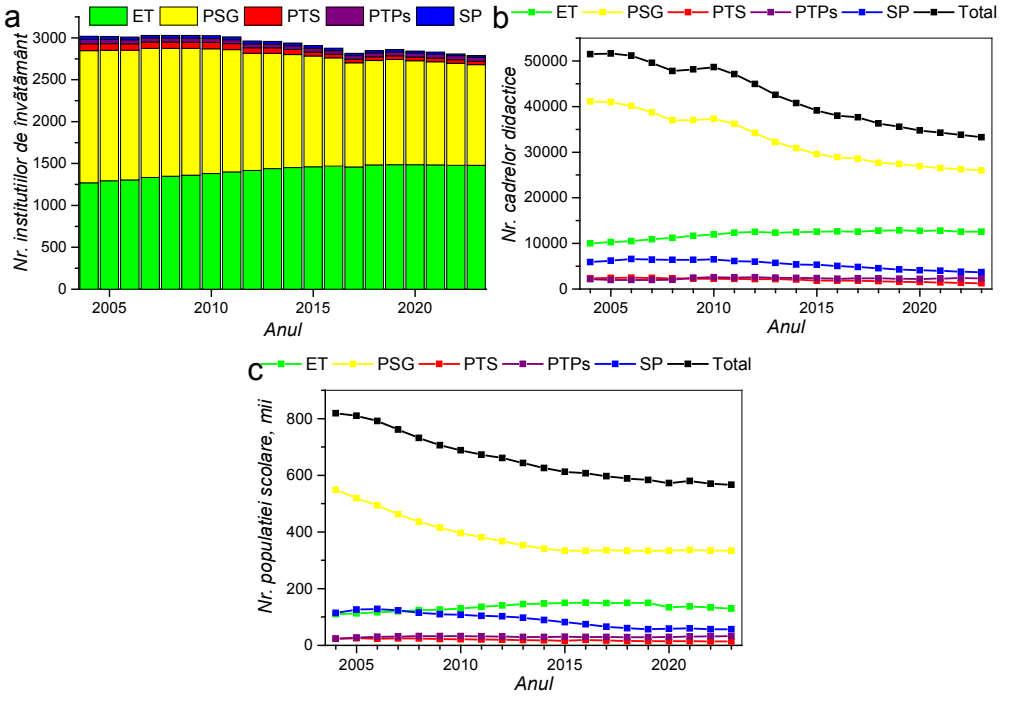

Fig. 1. Evoluția numărului instituțiilor de învățământ (a), a populației școlare (b) și a numărului de cadre didactice (c) din Republica Moldova în perioada 2004–2023, la data de 01 septembrie, conform datelor BNS[1].

Legenda: ET - Instituții de educație timpurie; PSG - Instituții de învățământ primar si secundar general; PTS - Instituții de învățământ profesional tehnic secundar; PTPs - Instituții de învățământ profesional tehnic postsecundar; SP - Instituții de învățământ superior.

Se observă o scădere generală a numărului instituţiilor ceea ce reflectă scăderea demografică şi migraţia. Totodată, în perioada 2004-2023, populaţia şcolară a înregistrat o diminuare de aproximativ 30%, în special în învăţământul primar şi secundar, iar efectivele cadrelor didactice s-au redus mai lent, reflectând o uşoară îmbătrânire a corpului profesoral. Se abordează şi corelaţiile dintre populaţia şcolară şi instituţiile de învăţământ, precum şi între elevi şi profesori. Acestea arată o creştere a numărului mediu de elevi per instituţie şi o relativă stabilitate a raportului elev/profesor, indicând tendinţe de eficientizare, dar şi posibile riscuri de suprasolicitare în anumite zone.

Concluzii. Analizând evoluţia numărului populaţiei şcolare, se constată că între 2004 şi 2023, populaţia şcolară din Republica Moldova a scăzut cu peste 30%, afectând în special învăţământul general şi cel superior. Reducerea drastică a numărului de studenţi a dus la subutilizarea capacităţilor instituţionale universitare şi la scăderea atractivităţii învăţământului superior din ţară comparativ cu cel din străinătate. Astfel, poate fi concluzionat că una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă sistemul de învăţământ şi Republica Moldova în general, este declinul demografic şi migraţiei masive, şi drept consecinţă, scăderea populaţiei şcolare. Din analiza evoluţiei numărului instituţiilor de învăţământ se constată faptul că numărul instituţiilor de învăţământ a fost redus semnificativ, deci reţeaua educaţională a fost supusă restructurării, în încercarea de a adapta sistemul la noile realităţi demografice în special în mediul rural. Analizând evoluţia numărului de cadre didactice se atestă şi fluctuaţii în resursa umană, astfel numărul cadrelor didactice a scăzut, însă nu proporţional cu populaţia şcolară. Comparând bugetul alocat educaţiei cu BPN, se atestă că Bugetul alocat educaţiei a crescut în valori absolute, dar ponderea sa în bugetul public naţional a scăzut, fapt care indica o diminuare a priorităţii sectorului educaţional. Analiza cheltuielilor publice pentru educaţie şi a modului în care acestea au fost executate relevă discrepanţe între planificare şi realitate, atât în termeni de volum, cât şi de utilizare eficientă. Această situaţie sugerează necesitatea perfecţionării mecanismului de alocare şi executare bugetară în domeniul educaţiei, bazat pe indicatori de performanţă şi nevoi reale. Analizând salariile din domeniul Educaţiei, se constată că aceste rămân constant sub nivelul mediu pe economie şi considerabil mai mici faţă de domeniile Administraţie publice şi Sănătate şi asistenţă socială, fapt care pe de o parte - descurajează intrarea tinerilor în sistemul educaţional, iar pe de altă parte – stimulează plecarea cadrelor didactice din acesta.

Referinţe:

1. Biroul Naţional de Statistică al RM. https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

Recomandat
***Boris COREŢCHI**, dr., conf. univ.*